

Asia: VN/10556/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi yleistukea koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta

YLEISTÄ ESITYSKOKONAISUUDESTA

Oikeusasiamiehelle on tehty viime vuosina vuosittain 200–350 työvoimapalveluja ja työttömyysturvaa koskevaa kantelua. Kanteluissa on ollut yleisimmin kyse työttömyysetuusasioiden käsittelystä, erityisesti työttömyysetuuden epäämisestä. Erilaisia etuuksia koskevat kantelut ovat tyypillisesti sellaisia, jotka jäävät tutkimatta sen vuoksi, että asiassa on käytettävissä kantelumenettelyyn nähden ensisijainen oikeusturvatie eli säännönmukainen muutoksenhakumahdollisuus.

Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa toimenpiteisiin ovat pääasiassa johtaneet kantelut, joissa arvostelu on koskenut työttömyysetuusasian lakisääteisen käsittelyajan ylittymistä. Tämä vaikuttaa osaltaan siihenkin, mitä esimerkiksi nyt esillä olevasta hallituksen esitysluonnoksesta on lausuttavissa, koska lausuntoja annettaessa asiaa usein peilataan laillisuusvalvonnassa tehtyihin havaintoihin.

Hallituksen esitysluonnos ei sisällä sellaisia olennaisia rakenteellisia tai menettelyllisiä kysymyksiä koskevia säädösehdotuksia, joihin oikeusasiamiehen lausuntokäytännössä yleisimmin kiinnitetään vakiintuneesti huomiota.

Hallituksen esitysluonnoksista lausuntoa antaessaan oikeusasiamies ei ota kantaa substanssikysymyksiin, ellei niissä ole osoitettavissa jotakin sellaista perus- ja ihmisoikeusulottuvuutta, joka luontevasti kuuluu perustuslain 109 §:n 1 momentissa oikeusasiamiehelle säädettyyn tehtävään valvoa perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien toteutumista. Esitysten vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin sekä suhde perustuslain säännöksiin onkin usein se, mihin oikeusasiamiehen antamissa lausunnoissa on kiinnitetty erityisesti huomiota.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan yleistuen saamisen työvoimapolitiittisia edellytyksiä ja saamisen rajoituksia, yleistuen määrää, yleistuen toimeenpanoa ja muutoksenhakua sekä tietojen saamista että luovuttamista koskevat säännökset vastaavat sisällöltään pääosin työttömyysturvain säännöksiä.

Yleistukilain säännöskohtaisissa perusteluissa käytetään monessa pykälässä ilmaisua ”pykälä vastaisi pääosin x §:ää” tai ”pykälä vastaisi sisällöltään pääosin x §:ää”. Tällaisista perusteluista ei ilmene lukijalle, miltä osin pykälä vastaa voimassa olevaa sääntelyä ja miltä osin sitä ehdotetaan muutettavaksi. Sen hahmottamiseksi, mikä muuttuu, kun työmarkkinatuki ja peruspäiväraha korvataan yleistuella, perusteluista tulisi selkeämmin käydä ilmi se, ehdotetaanko sisällöllisiä muutoksia ja millaisia.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa ei ole käsitelty perustuslain 21 §:n säännöstä hyvän hallinnon turvaamisesta ja hyvän hallinnon takeista. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa hyvän hallinnon perusteiden toteutuminen työttömyysetuusasioden käsittelyssä ja työnhakija-asiakkaiden palveluprosessissa nousee usein esille. Koska työnhakijan palveluprosessilla ja työttömyysetuusasioden käsittelyllä on merkitystä perustuslain tarkoittaman hyvän hallinnon toteutumisessa, mielestäni säätämisyjärjestysperusteluista olisi perusteltua täydentää arviolla hyvän hallinnon perusoikeuden toteutumisesta.

Lisäksi säätämisyjärjestysperusteluista olisi syytä täydentää arviolla ehdotusten suhteesta perustuslain 10 ja 80 §:iin.

- **Lausuttavaa esityksen vaikutuksista kotitalouksiin**
 -
- **Lausuttavaa esityksen vaikutuksista toimeenpanijoihin**
 -
- **Lausuttavaa esityksen muista vaikutuksista**
 -
- **Lausuttavaa yleistukilain yleisistä säännöksistä (1 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen saamisen työvoimapolittisista edellytyksistä (2 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen määräytymisperusteista (3 ja 4 luvut)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen toimeenpanosta ja muutoksenhausta (5 ja 6 luvut)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen tietojen saamista ja luovuttamista koskevista ehdotuksista (7 luku)**
 -
- **Lausuttavaa yleistuen rahoituksesta (8 luku)**
 -

- Lausuttavaa yleistukilain ehdotetusta voimaantulosta (9 luku)
 -
- Muuta lausuttavaa ehdotetusta yleistukilaista
 -
- Lausuttavaa peruspäivärahaa koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta
 -
- Lausuttavaa työmarkkinatukea koskevien säännösten kumoamista koskevasta ehdotuksesta
 -
- Muuta lausuttavaa työttömyysturvalakiin ehdotetuista muutoksista
 -
- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden jaksosta
 -
- Lausuttavaa yleistuen saajalle järjestettävien työnhakukeskusteluiden sisällöstä
 -
- Muuta lausuttavaa työvoimapalveluiden järjestämislakiin ehdotetuista muutoksista
 -

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

-

Laki yleisestä asumistuesta annetun lain 12 §:n 2 momentin muuttamisesta

-

Laki eräiden kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien ja rahamäärien indeksitarkistuksista vuosina 2024–2027 annetun lain muuttamisesta

-

Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta

-

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

-

Laki takuueläkkeestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

-

Laki kansaneläkelain muuttamisesta

-

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

-

Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän eläkelain 32 ja 46 §:n muuttamisesta

-

Laki merimieseläkelain muuttamisesta

-

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

-

Laki työtapaturma- ja ammattitautilain 141 §:n muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain 97 §:n muuttamisesta

-

Laki asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 7 §:n muuttamisesta

-

Laki kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

-

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki merityösopimuslain 12 luvun 3 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 45 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 2 ja 31 a §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

-

Laki evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain 60 §:n muuttamisesta

-

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annetun lain 20 ja 21 §:n muuttamisesta

-

Laki ulosottokaaren muuttamisesta

-

Laki oikeudenkäynnistä vakuutusoidessa annetun lain 6 §:n muuttamisesta

-

4. Muuta lausuttavaa

-

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia - Apulaisoikeusasiamies Mikko Sarja
ja Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Päivi Pihlajisto